

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนบ้านท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา *

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF ECOTOURISM IN THE BAN THA KHAM
COMMUNITY, HAT YAI DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

จตุพร หนูดำ, ศุภการ สิริไพศาล และ ไมตรี อินทรีย์ยะ

Jatuporn Noodam, Supakarn Siripaisan and Maitri Intriya

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

Learning Institute Everyone (Life)

Email: Mzmf43210@gmail.com, S_siripaisan@hotmail.com and Drmaitri2013@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิสังคมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ปัญหาและผลกระทบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านท่าข้ามและเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนบ้านท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารกลุ่ม ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว จำนวน 14 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ภูมิสังคมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนบ้านท่าข้าม ไม่มีปัญหาและผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะว่า ชุมชนท่าข้าม มีความเป็นมาและพัฒนาการมายาวนาน ลักษณะสภาพทั่วไปของชุมชนปัจจุบันมีสถานภาพเป็นชุมชนชานเมืองสงขลาและหาดใหญ่ ห่างจากสองเมืองใหญ่ประมาณ 21 กิโลเมตร ที่ตั้งและอาณาเขตประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ร้อยละ 90 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 10 นับถือศาสนาอิสลามมีวัดและสำนักสงฆ์ 6 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง มีโรงเรียน 4 โรง พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรม ทำสวนยางพารา มีแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนหลากหลาย วิถีชีวิตชุมชน เป็นสังคมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและรับเอาวัฒนธรรมของพุทธศาสนาเป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมทั้งปวง มีผลต่อการหล่อหลอมศาสนิกชนให้มีค่านิยม โลกทรรศน์และชนบประเพณีหลายอย่าง 2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนบ้านท่าข้าม มีการขับเคลื่อนและการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามเป็นหลัก และค่อยขยายไปยังผู้ชุมชนที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ขยายขอบเขตการท่องเที่ยวให้ขยายไปทั่วทุกชุมชน ชุมชนท่าข้ามมีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน การท่องเที่ยวที่เป็นการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญา วัฒนธรรมประเพณี และการพัฒนาสินค้าชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์ รวมถึงการสร้างนวัตกรรมอื่นๆในชุมชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

* Received April 12, 2024; Revised May 25, 2024; Accepted June 18, 2024

ข้อเสนอแนะการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนบ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ในส่วนภูมิสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนเชิงอนุรักษ์และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา การนำแนวทางการศึกษาไปปรับใช้ ควรศึกษาภูมิสังคมของชุมชนให้ชัดเจนและแสวงหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับทุน ทรัพยากร ของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชน

Abstract

The objective of this research is to study the social landscape of conservation tourism. Problems and impacts of tourism in the Ban Tha Kham community and to study guidelines for the development of ecotourism in the Ban Tha Kham community, Hat Yai District, Songkhla Province. The population and research sample consisted of the group executive committee. Local scholars, community leaders, entrepreneurs, and tourists totaling 14 people using a purposive sampling method. Tools used in the research include interviews, focus groups. By content analysis (Content analysis)

The results of the research can be summarized as follows: 1. Social landscape of ecotourism management in Ban Tha Kham community. There are no problems or impacts on ecotourism management because the Tha Kham community has a long history and development. The general condition of the community currently has the status of a community on the outskirts of Songkhla and Hat Yai. It is about 21 kilometers away from the two major cities. The location and territory consists of 8 villages, 90 percent are Buddhists, 10 percent are Muslims. There are 6 temples and monasteries, 1 mosque, 4 schools. Most of the area is engaged in agriculture, rubber plantations, and has sources. Tourism of various communities community way of life It is a Songkhla Lake Basin society and accepts the culture of Buddhism as the root of all cultures. It has the effect of molding religious people to have values. Many world views and traditions. 2. Guidelines for developing ecotourism in the Ban Tha Kham community. There is the main driving force and development of the Tha Kham Subdistrict Administrative Organization. and gradually expand it to community members who have the potential to develop tourism in their own communities. Expand the scope of tourism to all communities. Thakham community is well prepared for lifestyle tourism. traditional culture There should be development of tourism that is community lifestyle tourism. Tourism is the development of wisdom. traditional culture and the

development of unique community products including creating other innovations in the community to attract tourists

Keywords; development guidelines, community ecotourism.

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่นำรายได้สู่ประเทศไทย การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจำนวนมาก UNWTO (2021) รายงานว่า ไตรมาสที่ 1 ของปี 2563 รายงานว่านักท่องเที่ยวต่างชาติรวมถึงประเทศไทยลดลงถึง 81 เปอร์เซ็นต์ ส่งผลให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวต้องปรับตัวโดยหันกลับมาใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่า และเกิดรายได้ รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องเปลี่ยนรูปแบบไปสู่การการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยการมุ่งเน้นความเป็นมิตรกับชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวตอบสนองทั้งความต้องการของชุมชนและนักท่องเที่ยว ส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่เป็น ผลผลิตของชุมชน ที่สร้างการ แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2571) พลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” พร้อมกับการยกระดับกิจกรรมการผลิตและการให้บริการให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้นโดยอยู่บนพื้นฐานของความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน เชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ที่มุ่งเน้นการสร้างหลากหลาย ด้านการท่องเที่ยวรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูด นักท่องเที่ยวทุกระดับ และเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง ส่งเสริมการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวคุณภาพในพื้นที่เมืองรองที่มีศักยภาพและกระจายเส้นทาง ท่องเที่ยวให้หลากหลายอย่างทั่วถึง เพื่อกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ และดึงดูด นักท่องเที่ยวคุณภาพจากทั่วโลกให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยง เป็นกลุ่มคลัสเตอร์ท่องเที่ยวตามศักยภาพของพื้นที่ การท่องเที่ยวลักษณะนี้ชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง มีแนวคิดการจัดการอย่างเป็นระบบ ซึ่งชุมชนต่าง ๆ ยังขาดความรู้การจัดการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม ขาดการมีส่วนร่วมและขาดการประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงมุ่งเน้นที่ต้องร่วมกันฟื้นฟูอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมภูมิปัญญา สร้างการรับรู้ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจในวิถีชีวิต วัฒนธรรมภูมิปัญญา มุ่งให้มีการจัดการที่ยั่งยืน (กวิน ปานทอง, 2566)

ประเทศไทยมีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติเป็นภารกิจของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อกำหนดกรอบทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555 – 2559) แผนพัฒนาการท่องเที่ยว แห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2561 – 2564) และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2564 - 2565) ดังนั้น เพื่อให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีการบริหาร จัดการและ

พัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงต้องจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2571) ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบการพัฒนา ในระยะ 5 ปีถัดไป กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2571) ได้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเริ่มต้นตั้งแต่ การประเมินผลแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2561 - 2564) การศึกษาสภาพแวดล้อมและบริบทการท่องเที่ยวภายในประเทศและต่างประเทศ การทบทวนทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศต้นแบบรายสำคัญ การทบทวนนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการรับฟังและระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนภาควิชาการ และภาคประชาชน ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การจัดประชุมกลุ่มย่อยและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนฯ และการประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อแผนพัฒนาการท่องเที่ยว แห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2571) สารสำคัญของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2571) จะให้ความสำคัญกับ การเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงทุกรูปแบบ และพร้อมที่จะเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบกับการสร้างความเข้มแข็งจากภายในมุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม การยกระดับบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ เข้าใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน โดยมีคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและ พัฒนาการท่องเที่ยวของไทย เพื่อให้สามารถใช้เป็นกรอบการดำเนินงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่วิสัยทัศน์ และเป้าหมายได้อย่างแท้จริง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566 น. 3)

สำหรับตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ต้องการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากเมืองหลักเมืองรอง เช่น นักท่องเที่ยวจากเมืองหาดใหญ่ให้หันมาท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้เสน่ห์และอัตลักษณ์ วิถีวัฒนธรรม ประเพณี เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้มาสัมผัสกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีข้อได้เปรียบของ ท่าเลที่ตั้งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยว และความหลากหลายของวัฒนธรรมซึ่งรวมถึง ความเป็นไทยเป็นจุดขายสำคัญในการส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวมาอย่างยาวนานภาพลักษณ์ การท่องเที่ยวของอำเภอหาดใหญ่ในระยะที่ผ่านมา ได้แก่ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่คุ้มค่าเงิน เป็นที่ใช้ชีวิตในวันพักผ่อนได้อย่างเต็มที่ ความมีน้ำใจของผู้คน บรรยากาศที่สนุกสนาน มีสีสัน อากาศดี ไม้ตรีของคนชุมชน ด้วยความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และชุมชนซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอหาดใหญ่ คือตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ชุมชนท่าข้าม อยู่ห่างจากตัวอำเภอหาดใหญ่เพียง 11 กิโลเมตร เป็นชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ น้ำ ป่า ไร่ธาดู สมุนไพร ภูเขา นอกจากนี้ยังมีโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสกับ “วิถีทุ่ง วิถีวัฒนธรรม”

ท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย ระบบทุนนิยมเข้ามามีบทบาทในการครอบครองผลประโยชน์ด้านทรัพยากรเพื่อมุ่งหวังผลกำไร โดยขาดความรับผิดชอบ ถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ประกอบกับ สถานการณ์ทางการเมืองยังเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ตำบลท่าข้าม มีความโชคดี ที่มีผู้นำเล็งเห็นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง สร้างงานสร้างอาชีพให้กับคนในตำบล มีรายได้ มี คุณภาพชีวิตที่ดี ภายใต้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การท่องเที่ยวในชุมชนบ้านท่าข้ามมีความสำคัญกับชุมชนเพราะเป็นการสร้างรายได้ เป็นจำนวนมาก การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการหมุนเวียนและกระจายรายได้ การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการนำเอาทรัพยากรมาใช้อย่างคุ้มค่า การท่องเที่ยวช่วยลดปัญหาการว่างงาน ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีงามของมวลมนุษยชาติมีส่วนในการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ชุมชน มีส่วนช่วยในการลดปัญหาสังคม เนื่องจากคนมีรายได้จากการทำงานช่วยฟื้นฟู อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม สร้างความภูมิใจของศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทำให้คนในสังคมรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่นนำผลผลิตในท้องถิ่นมาขายเป็นสินค้าพื้นเมือง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าข้าม จากการตื่นตัวของคนในสังคม เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น และกำหนดทิศทางการพัฒนามากขึ้น รวมทั้งกระแสการตื่นตัวของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การพัฒนาการท่องเที่ยวในทางเลือกใหม่ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชน จึงเป็นช่องทางในการที่จะนำพาผู้คนต่างวัฒนธรรม ให้ได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนกัน สร้างความเข้าใจที่แท้จริง และสร้างพันธมิตรในการพัฒนาสังคม เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวซึ่งตั้งอยู่บนฐานคิดที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการผสมผสานจุดมุ่งหมายของการฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ซึ่งในปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ จึงมีการกำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนาท้องถิ่นส่งเสริมอาชีพ การค้า การลงทุน พลังงานและการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเป็นประตูอาเซียน

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดย ชุมชน เนื่องจากศักยภาพของชุมชนเอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทางวัฒนธรรม สามารถพัฒนาก่อให้เกิดรายได้สร้างเศรษฐกิจได้ภายในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และคนในชุมชนสามารถจัดการชุมชนได้ด้วยตนเองทำให้ตำบลท่าข้ามเป็นชุมชนพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีความจำเป็นและเป็นทางเลือกที่สำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาในท้องถิ่น การท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมซึ่งนำไปสู่ผลกระทบที่มีความหลากหลาย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนฐานะทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น การสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น เช่น การขายสินค้าท้องถิ่น การให้บริการ และการส่งเสริมการจ้างงานในพื้นที่ การท่องเที่ยวยังได้สัมผัสชีวิตของท้องถิ่น พบประชากรท้องถิ่น และเข้าไปในวัฒนธรรมท้องถิ่น ช่วยสร้างความเข้าใจและความรู้เกี่ยวกับสังคมในท้องถิ่นนั้นและส่งเสริมความเข้าร่วมใน

ชุมชน ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวท้องถิ่น การเสริมสร้างการตลาดสินค้าท้องถิ่น และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางภูมิสังคมของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวชุมชนบ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา รวมถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชุมชนบ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้ามอำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาข้อมูลโดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) แบบสัมภาษณ์ (interview) การสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

กระบวนการเก็บข้อมูลวิจัยสามารถจำแนกได้ตามขั้นตอน 2 ลักษณะ คือ

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research) เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงตามสภาพภูมิสังคมและแนวการปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม ผู้วิจัยใช้ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กับกลุ่มเป้าหมายแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อประเมินความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ให้ความสำคัญของการวิจัยข้อมูลภาคสนามมากที่สุด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและ ครบคลุมมากที่สุด

ส่วนการสรุปข้อมูลและอภิปรายผลการวิจัย ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร ที่เป็นพื้นฐานทฤษฎีและองค์ความรู้ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในประเด็นข้อคำถามที่วางไว้ เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์วิจัยที่ต้องการจะศึกษา เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนบ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และประมวลผลสังเคราะห์การวิจัยนั้น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการ การมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวชุมชน บ้านแหลมบ่อท่อ และนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเขียนเป็นรายงานสรุปผลการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาภูมิทางสังคมของชุมชนท่าข้าม ในด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งทางด้าน ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ชีวภาพ วิถีชีวิต ประเพณี ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมเพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนท่าข้าม ประกอบด้วย แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภูมิทางสังคมของชุมชนท่าข้าม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมา เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ชุมชนบ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มที่เลือกศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ประชากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนบ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informant) ประกอบด้วยกลุ่ม ประชากรกลุ่มเป้าหมายให้ข้อมูลหลัก ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย 6 กลุ่มดังนี้

1.เจ้าหน้าที่จำนวน 3 ราย ซึ่งเป็นบุคคลผู้ที่มีบทบาทในการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านท่าข้ามโดยมี

- 1.1 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม
- 1.2 รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม
- 1.3 เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม

2.ผู้นำชุมชนจำนวน 1 ราย ซึ่งเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องในบทบาทการปกครองชุมชน คือผู้ใหญ่บ้าน และมีบทบาทในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของชุมชน

3.ปราชญ์ชาวบ้าน 1 ราย ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และทักษะในด้านต่างๆที่ได้รับจากประสบการณ์ ทักษะและชีวิตประจำวันในชุมชน

4.ผู้ประกอบการธุรกิจจำนวน 2 ราย ซึ่งเป็นผู้บุคคลที่มีบทบาทและความสำคัญมากในการพัฒนา และเสริมสร้างความก้าวหน้าในชุมชนสามารถเป็นผู้ร่วมมือกับท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

5.คนในพื้นที่ 3 ราย ซึ่งเป็นชาวบ้านที่ส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวในชุมชน

6.นักท่องเที่ยว 5 ราย ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญต่อชุมชนที่พวกเขาเข้ามาเยือนซึ่งมีผลทั้งทางบวกและลบ ต่อชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.ได้เรียนรู้ภูมิทางสังคม ความเป็นมา รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

2. ค้นพบแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านท่าข้ามตำบลท่าข้ามอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา รวมทั้งข้อมูลที่ได้รับสามารถนำไปใช้กำหนดรูปแบบในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อการพึ่งพาตนเองขององค์กรและชุมชนอื่นได้

นิยามศัพท์เฉพาะในงานวิจัย

ภูมิทางสังคม หมายถึง ลักษณะสภาพพื้นที่ทั้งทางภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ชีวภาพ วิถีชีวิต ประเพณี ชุมชน ศาสนา การศึกษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม ชุมชนท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิถีชีวิตชุมชน หมายถึง การใช้ชีวิตลักษณะและรูปแบบของการดำเนินชีวิตที่ผู้คนในกลุ่มหรือชุมชนนั้น ๆ ได้รับมาแต่เดิม มีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ร่วมมีส่วนสำคัญในชีวิตประจำวัน รวมถึงความคิดเห็น วัฒนธรรม ค่านิยม การกระทำ และทัศนคติที่ร่วมกันกำหนดโดยกลุ่มหรือสังคมที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่ง

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี วิถีความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น และมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชนท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อเกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศ

ชุมชนท่าข้าม หมายถึง ชุมชนหนึ่งของ ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในรายงานวิจัยฉบับนี้ต่อไปเรียกชื่อว่า “ชุมชนท่าข้าม”

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนบ้านท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิสังคมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ปัญหาและผลกระทบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านท่าข้ามและเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนบ้านท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. ด้านภูมิสังคม พบว่าบริบทชุมชนท่าข้ามมีประวัติความเป็นมาจากการบอกเล่าจากคนเฒ่าคนแก่ ถึงที่มาของคำว่า “ท่าข้าม” แต่ก่อนชื่อเดิม คือ “ท่านางข้าม” ซึ่งมีเรื่องเล่าถึงท่านางข้าม ผู้ศักดิ์สิทธิ์อาศัยอยู่ในถ้ำ ต่อมาได้ตัดคำว่านางออกไป เหลือแต่ “ท่าข้าม” จนถึงปัจจุบัน หากศึกษาประวัติวัดต่าง ๆ ในชุมชนท่าข้ามและละแวกใกล้เคียง พบว่าชุมชนท่าข้าม เป็นชุมชนที่มีอายุร่วมสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สังเกตและสันนิษฐานได้จากการมีวัดเก่าแก่ร่วมสมัย 3 วัด คือ วัดหินเกลี้ยง วัดท่าข้าม และวัดแม่เตยวัดเหล่านี้มีความเก่าแก่กว่า 200 - 350 ปีมาแล้ว จากการสืบค้นเพื่อจะทราบถึงอายุของชุมชนจากโบราณวัตถุพบว่า วัดแม่เตยและวัดหินเกลี้ยงมี “พระลาก” หรือพระพุทธรูปที่นำไปประดิษฐานในเรือพระในประเพณีชักพระของชาวบ้านเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องน้อยและทรงเครื่องใหญ่ปางห้ามสมุทรและปางอุ้มบาตรตามลำดับ หากพระพุทธรูปเหล่านี้มีมาแต่ดั้งเดิมควบคู่กับวัดแม่เตยและวัดหินเกลี้ยงแสดงว่าชุมชนเหล่านี้มีอายุร่วมสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลางและตอนปลาย ชุมชนเริ่มมีการขยายตัวก่อน พ.ศ. 2200 เกิดชุมชนบ้านป่าขามเมืองหาดใหญ่บริเวณชุมชนบ้านท่าข้าม ต่อมาอีกประมาณ 100 ปีหรือทศวรรษที่ 2300 เกิดชุมชนบ้านป่าแก้วบ้าน

หินเกลี้ยงบ้านแม่เตย และบ้านเขากลอย ตามลำดับชุมชนบ้านท่าข้ามก่อน พ.ศ. 2500 ชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ปลูกพืชผักตามฤดูกาล ปลูกพลูปลูกเตย ถั่วลิสงและหาของป่า ส่วนยางพาราก็ปลูกกันทั่วไปกระจายไปเกือบทุกพื้นที่แต่ทั้งหมดเป็นยางพันธุ์พื้นเมืองหรือ “ยางบ้าน” สวนมีสภาพเป็น “ป่ายาง” มีความรกเร็ว เพราะมีพืชผลยืนต้นชนิดอื่นผสมผสานแบบที่เรียกว่า “สวนสมรม” การยังชีพขึ้นอยู่กับการทำนาข้าวเป็นหลัก ลักษณะสภาพทั่วไปของชุมชนท่าข้ามปัจจุบันมีสถานภาพเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นชุมชนชนเมืองสงขลาและหาดใหญ่ ห่างจากสองเมืองใหญ่ประมาณ 21 กิโลเมตรโดยเส้นทางรถยนต์บนถนนกาญจนวนิช และถนนสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทที่ตัดผ่านเชื่อมต่อกับถนนสายหลัก ที่ตั้งและอาณาเขตทิศเหนือ ติดกับตำบลพะวง อำเภอเมืองสงขลาทิศใต้ ติดต่อกับตำบลเนินพิจิตร อำเภอนาหม่อมจังหวัดสงขลาทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลทุ่งใหญ่ ตำบลน้ำน้อยอำเภอหาดใหญ่ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลทุ่งหวัง อำเภอเมืองสงขลาประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1บ้านแม่เตย หมู่ที่ 2 บ้านคลองจิก หมู่ที่ 3บ้านท่าข้าม หมู่ที่ 4 บ้านปึก หมู่ที่ 5บ้านหนองบัว หมู่ที่ 6 บ้านหินเกลี้ยง หมู่ที่ 7บ้านเขากลอยออก และหมู่ที่ 8 บ้านเขากลอยตร้อยละ 90 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 10 นับถือศาสนาอิสลามมีวัดและสำนักสงฆ์ 6 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง มีโรงเรียน 4 โรง 75 เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ทำสวนยางพารา แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนประกอบด้วย หลาดต้นโด คือ ศาลากลางหนบ้านหินเกลี้ยงที่ชาวบ้านเรียกว่า “หลาดต้นโด” หมู่ที่ 6 บ้านหินเกลี้ยงเป็นศาลาเก่าแก่มานานนับกว่า 200 ปี อยู่คู่กับต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์เป็นต้นไม้ของชาวบ้านหินเกลี้ยงซึ่งเชื่อกันว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิงสถิตอยู่ในต้นไม้ต้นนั้น คือ “ต้นประดู่” หรือ ชาวบ้าน ในชุมชนเรียกในภาษาได้ว่า “ต้นโด” ศาลาทวดไกรแก้ว อยู่ริมถนนกลางทุ่งนา ใกล้บ้านนางหนูให้ อุไรรัตน์ หลักพ่อท่านอ้อยในวัดหินเกลี้ยงใกล้บ้านนางหนูให้ ควบสี่ชาย เทือกเขาสูงคู่บ้านหินเกลี้ยง เหมาะแก่การเพาะปลูกเป็นภูเขาที่อุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้นานา ชนิด คลองบ่อดำ (บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์) เป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์อยู่บนควนสี่ชาย เป็นแอ่งน้ำเล็ก ๆ ที่มีหินประดับอยู่รอบบริเวณบ่อ และภายในแอ่งน้ำนั้นก็มีตาน้ำผุดออกมา ตลอดเวลาตลอดทั้งปี พระพุทธวรรัตนราชิตมงคล (พระพุทธรูปองค์ใหญ่ในวัดหินเกลี้ยง) เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย เนื้อปูนหน้าตักกว้าง 3.70 เมตร สูง 5 เมตรเพื่อเป็นพุทธรูปบูชา ฉลองพุทธชยันตี มหาอัมมาภิสมัย 2,600 ปี แห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื้อนหรือ บัวบรรจุอิฐตระกูลอุไรรัตน์ บัวหรือเชื้อน เป็นสิ่งที่พุทธศาสนิกก่อสร้างขึ้น สำหรับบรรจุอิฐของบุคคลอันเป็นที่เคารพบูชาของตนหรือของตระกูลโดยประดิษฐานไว้ในวัดหรือในป่าช้าเพื่อเป็นอนุสรณ์และเป็นคติด้านความระธรรม มีหลายแบบ พ่อจอมหรือท่านขรัวเทพอดีตเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดท่าข้าม สภาพปัจจุบันเป็นเนินดินคล้ายจอมปลวก บางคนเข้าใจว่าเป็นจอมปลวกอยู่บริเวณในวัดท่าข้าม วิธีชีวิตชาวบ้านคนในชุมชน เป็นสังคมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและใกล้เคียงรับเอาวัฒนธรรมของพุทธศาสนาเป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมทั้งปวง มีผลต่อการหล่อหลอมศาสนิกชนให้มีความนิยม โลกทรรศน์และชนบประเพณีต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ ประเพณีส่วนบุคคลหรือประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ประเพณีส่วนชุมชนและประเพณีส่วนรัฐบาล ส่วนเทศกาล หมายถึงช่วงเวลาที่กำหนดไว้เป็นประเพณีเพื่อทำบุญและการรื่นเริงในท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น ประเพณีที่เกี่ยวกับเทศกาลได้แก่ประเพณีตรุษสงกรานต์ ประเพณีวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันสารทไทยลอยกระทง เป็นต้น

2. ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า การจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวของชุมชนท่าข้าม จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชุมชนเพื่อบริหาร

จัดการทรัพยากรของชุมชน มีการเชื่อมระหว่างชุมชนท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต เข้าใจถึงความต่างทางวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้กำหนดแนวทางการจัดการท่องเที่ยวไว้เป็น 2 ส่วน คือ 1.นโยบายด้านการท่องเที่ยวและเป้าหมายการท่องเที่ยว ปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนท่าข้ามมีองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามเป็นหน่วยงานสนับสนุนหลักปัญหาในการจัดการที่พบ ได้แก่ กฎระเบียบ ข้อบังคับมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การจัดสรรงบประมาณและระยะเวลาของการเบิกจ่ายไม่เหมาะสมกับระยะเวลาของการดำเนินงาน ชุมชนยังต้องปรับตัวเพื่อเปิดการท่องเที่ยวชุมชนและการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท่องเที่ยวกับชุมชนใหม่ที่มากับความเจริญของชุมชนบ้านจัดสรร

3. ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยนำหน่วยงานรัฐได้อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีผู้นำและภูมิปัญญาชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงกลุ่มสมาชิกในชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน พร้อมกันที่จะช่วยให้ท่าข้ามเป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยวทั้งรูปแบบสถานที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและสถานโบราณ วัตถุโบราณและความเชื่อของชุมชน ปัจจัยเอื้อภายนอกทางธรรมชาติและสังคม ถึงแม้ชุมชนท่าข้ามไม่มีสภาพธรรมชาติมาก ไม่มีทะเล มีวิถีชีวิตของชุมชนบ้านท่าข้ามที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชาวชุมชน ปัจจัยเสริมที่เป็นปัจจัยภายนอกตัวบุคคล องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามที่เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดยุทธศาสตร์ การออกแบบ การสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในชุมชนท่าข้าม

4. ด้านแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสม พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของชุมชนท่าข้ามเป็นการขับเคลื่อนเชิงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบชุมชน โดยชุมชน การขับเคลื่อนและการพัฒนายังเป็นบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามเป็นหลัก และขยายไปยังผู้ชุมชนที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ค่อยๆขยายขอบเขตการท่องเที่ยวให้ขยายไปทั่วทุกชุมชนทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงการเรียนรู้ เชิงวัฒนธรรม เชิงวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งขณะนี้การท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะอยู่ที่หมู่ 6 เป็นส่วนใหญ่

5. ด้านข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชุมชนท่าข้ามพบว่า ชุมชนท่าข้ามมีจุดแข็งด้านการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ การท่องเที่ยวที่เป็นการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญา วัฒนธรรมประเพณี การพัฒนาสินค้าชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์ รวมถึงการสร้างนวัตกรรมอื่นๆ ในชุมชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในฐานะที่ชุมชนท่าข้ามเป็นรอยต่อระหว่างมหานครสงขลาและหาดใหญ่

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อมูลและความรู้จากการวิจัยควรได้รับการเผยแพร่เพื่อเป็นแนวทางให้ บุคคลทั่วไป ผู้นำองค์กร หรือ องค์กรเครือข่าย ต่างๆ ที่มีความสนใจจะพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ที่มีบริบทที่ใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกันในการศึกษาและประยุกต์ใช้รูปแบบ วิธีการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2. ควรศึกษาภูมิสังคมของชุมชนให้ชัดเจนและแสวงหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับทุน ทรัพยากร ของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ควรศึกษาวิจัยการท่องเที่ยวที่เจาะลึกเฉพาะที่ชุมชนลักษณะเป็นอัตลักษณ์ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต การท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น

บรรณานุกรม

กระทรวงการท่องเที่ยว. (5 สิงหาคม 2566). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3. เข้าถึงได้จาก

<https://secretary.mots.go.th/category/60?page=1&perpage=12>

ครรรชนี เอ็มพันธุ์และสรเชษฐ์ เชษฐมาส. (2539). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : แนวคิดหลักการและความ
เป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ในอุทยานแห่งชาติ. ประชุมสัมมนาอุทยานแห่งชาติกับนันทนาการ
และการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.

จรรยา หยุทอง. (2564). รากเหง้าและเป้าหมาย : ทำข้าม ชุมชนร่วมสมัยอยุธยาตอนปลาย. หาดใหญ่:
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม.

จุฬาวดี จันทรเทวลิขิต (2004). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง : กรณีศึกษาความคิดเห็น
ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร กิ่งอำเภอเกาะช้างใต้ จังหวัดตราด.
Retrieved from: <http://repository.nida.ac.th/handle/662723737/2148>.

จรงค์ อินทนต์ (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านโป่ง
ร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ไพฑูรย์ พงศบุตร. (2546). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจที่ไม่มีวันตายประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ซี.
พี.บุ๊ก สแตนดาร์ด.

พิทยะ ศรีวัฒนสาร. (15 กันยายน 2563). หนังสือเอกสารคำสอนวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เข้าถึงได้
จาก ม.ธุรกิจบัณฑิต: <http://siamptuguesestudy.blogspot.com/2010/09/9.html>

วชิราภรณ์ พัดเกิด, วชิรพงษ์ พนิธำรงและปิย สุทธิสดี บุปผา พิกุลแก้ว. (18 มีนาคม 2565). แนวทางการมี
ส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อย่างยั่งยืนบนพื้นที่
เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. เข้าถึงได้จาก [http://elibrary.trf.or.th/project_](http://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG4950148)
[content.asp?PJID=RDG4950148](http://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG4950148)

วรรณพร วณิชชากร. (2540). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: ทรรปณ์ศิลป์.